

EI

**kaikelle
väkivallalle!**

Toimi kiusaamista, häirintää,
syrjintää ja väkivaltaa vastaan.

Vuäppõõzz ämmatla da
lookkjiškooulškooultõõzz mätt'tõõđjid
**Seksuual'laž heâmmummuž da viõkkvää'ld
cõggmõš da tõõzz kässjõõttmõš**

Årstätt seksuaal'laž heâmmumuš da viökkvä'ldd!

Seksuaal'laž heâmmumuž da viökkvä'ldd vuäitt šöddâd pirrözzâst soorčkani, ouddmiârkân sosiaal'laž mediast. Heâmmumuš lij še lâssnam nee'ttest da öölmâs paai'kin.

Mâ'st lij kööčmõš, mä'htt heâmmumša da viökkväldda vuei'tet kässjööttâd da mä'htt staanvuõđ vuei'tet lââ'zzted?

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Seksuaal'laž heâmmumuš da viökkvä'ldd - mõök tök liâ?

Seksuaal'laž heâmmummšin miârttet säännlaž, sää'nte'mes, fyyslaž le'be jee'res seksuaal'laž ij-tuõivvum jälstöõttmõõžž, koin neu'rreet jiõggsaž le'be fyyslaž kuõskte'mesvuõđ jeä'rben raajee'l ä'stteei, vâjjõsmiõllsaž, pâi'lkiõčči, neu'rreei le'be tâ'skkeei toobdâlm. Seksuaal'laž viökkvä'ldd neu'rrad pâi oummu kuõskte'mesvuõđ le'be jiõčmie'rreemvuõiggâdvuõđ.

Seksuaal'laž heâmmumuš da viökkvä'ldd šödde luučkõs mue'kk. Heâmmumuš da viökkvä'ldd vaakte fi'ttjõ'sse jiijjâs vaardâst da ööldâsvuõđâst, ooumažkõskkvuõđâst da jiijjâs seksuaal'lažvuõđâst. Viökkvä'lddest seu'rrje tiõrvâsvuõttvaiggâdvuõđ, pâälltoobdâlm, keeu'summuž le'be pääkkummuž.

Seksuaal'laž viökkvä'ldd lij reakkõs. Tõ'nt tõ'st lij pâi vääžnai mainsted, da i'lmsted šöddmest mättstroi'ttel tuâjlažkâdda, huõltee'jid da pää'lsa.

Seksuaal'laž heâmmumuž da viökkvää'ld liâ ouddmiârkkân:

- seksuaal'lažnallšem saaggi da snimldökmateriaal vuölltummuš
- snimldööggi le'be oummu kommentâsttmöš
- fyyslaž ij-tuöivvum jälstööttmöš da kuösktös: njaugstös, ča'rvvjummuš, läkkstööllmöš, kou'rrjummuš le'be jee'res kuöskktööllmöš ouddmiârkkân šökknemneävvaidd, pöttbeälla, röö'ddid le'be čee'bbid
- sooggbeällsaž le'be seksuaal'laž köskknažvuod kuöskki öölgtoözz le'be ehdtoözz
- pääktummuž seksuaal'laž tuejjumša, kää'tt neu'rrad jioččmie'reemvuöiggadvuod
- pääktummuž seksuaal'laž materiaal kioččmösše le'be se'ksse
- vuâlla 18-âkksa seksuaal'laž ääuktööllmöš da vuâlla 16-ekksa paaimtummuš seksuaal'laž tuejjumšid
- seksuaalkäzzköözz vuästtmöš vuâlla 18-ekksast
- raiskkjummuž, še seä'brjöttâmköskkvuodâst, ääv- le'be veânccuum leettast
- cisttviökkvä'ldd da šökknemneävvai čuöppmös

Lää'kk suöjjad jeä'rben vuâlla 16- da 18-ekksaid

Lää'ddjânnmest liâ kue'htt suöjjâ'kkraaj: vuâlla 16 da vuâlla 18 ee'kked. Vuâlla 16-âkksižže ij vuäžž tuejjeed seksuaal'laž tuejjumšid le'be äärrad täin öhttmöözžâst. Seksuaal'laž heâmmumuž tuejjumšid tu'lkkeet seksuaal'laž viökkvä'ldden, jös tök till'lâvve vuâlla 16-ekksižže. Vuâlla 16-ekksaž ij pââ'st u'vded pöös'ti miâsttmöözž seksuaal'laž tuejjumša le'be öhttmösše jiiijâz čiołgsânji puärrsab nuör le'be vuörâsoummuin.

18 ee'jj suöjjâ'kkraaj suöjjad nuör piârri se'st šöddi, luö'ttjemköskkvuodâst le'be auktoritee'ttsâ'jest šöddi seksuaal'laž ääuktööllmöözžâst.

Vuâlla 18-ekksa sniimmi seksuaal'nallšee'm materiaal huâđast âânnmös da juâkkmös lij aainâs pâi kiołddum.

Lââ'ssteâđ: <https://poliisi.fi/seksuaalirikokset>

Mä'htt tâaimam, jös toobdam seksuaal'laž heâmmumuž da viökkvää'ld?

- säärn ij, da raauk heâmmeei jöskkâd heâmmumuš
- jös vue'kk lij pannčiołgas, maainâst ää'sšest da säärn, mâkam tuejjummuž tuu heâmmee
- muu'st, što hä't-i jioč pââstče sârnad le'be tâimad vaiggâd vue'jjest, vasttös heâmmummšest da viökkvää'lddest lij pâi tön tuejje'jest
- taarbšeen möön meâdda päi'k ä'lnn da oozööđ staann'jen tobddâm oummui ärra
- vää'ld karttnjamstöözid nee'ttest šöddmin ä'kkössân tobddmin öhttvuodvälldmööžžin
- harjtoöi vie'kk oocmööžž, karttnjamstöözzi välldmööžž da heâmmummšest mainstummuž
- säärn puärrsid, mii lij jie'tten tän šöddmest
- säärn tiörvâsvuotthoi'ddjeeja, psykoloo'ge, kuraatto're le'be u'čteela. Mättstroitel tuâjjlažkää'ddest lij i'lmmtemöölgttemvuott pärnaisuojjö'sse da pää'lsa teättses puö'di jio'gge le'be tiörvâsvuotte till'löövi tuâjast.
- oozj vie'kk taarbšeen
Seri-tukikeskus: thl.fi/seri
Rikosuhripäivystys: riku.fi
Nuorten Exit: nuortenexit.fi
- jös vuâinak seksuaal'laž heâmmumuž le'be viökkvää'ld, raauk vie'kk. Muu'st jiiijad da järri staaivuott da ainsmätt, što son kiořddi vuäžž tuärjioözz da vie'kk.
- tue'jjed i'lmmtös mättstroitel kioččlâ'stem seksuaal'laž heâmmummšest le'be viökkvää'lddest. Kööjj, mâkam tâaimid ää'sšest ää'ljet.
- tue'jjed viökkvää'lddest pâi reäkkösi'lmmtös pää'lsa

Ķeäzz vuäitt lee'd öhttvuodâst, mättstroitel teâudd

Jõs leäm jiõčč tuejjei, mä'htt tåimmjam?

- maainâst ää'sšest da raauk vie'kk naisenvakivalta.fi,
Lyömätön linja: miessakit.fi
- raauk vie'kk še mättstroittel tiõrvâsvuõdhoi'ddjee'jest, psykoloogâst da kuraattoorâst

Mä'htt vuäitam vaaikted staanvuõtte?

- heâmmumuž da viõkkvä'ld cõggmõš lij pie'kk mättstroittel tää'ssäärv, staani mättjempirrõõzz da pue'r tåimmjemkulttuur ouddnummuž
- smiõtt, mä'htt jiõčč jälstõõđak nee'ttest da mä'htt mainstak jee'res oummin
- smiõtt, mä'htt tuejjääk staani sââ'j jiccsad da järrsid
- leäkku aktiivlânji mie'ldd oude'mmen staanvuõđ da tåimmjemkulttuur, ko'st puk vää'ldet ääššlânji lokku

Mä'htt vuäitam suõjjõõttâd seksuaal'laž heâmmummšest da viõkkvä'ldest?

- muu'st, što normaa'le seksuaal'laž kõskknažvuõtte õhttan pâi kuhttupeällsaž tätt da miâsttmõš
- muu'st, što tu'st lij vuõiggâdvuõtt jiijad raajid da vuäžžak pukin vue'jjin keâlddõõttâd juõ'kk ää'sšest, mâid jiõk haa'led
- muu'st še, što seksuaal'laž heâmmumuš da viõkkvä'ldd ij leäkku ni kuä'ss kiõrddi oummu vie'rr, ij-ka õõudbeä'lnn peäggum tuâjain vuei't pâi suõjjõõttâd
- harjttõõl tåimmjed ä'kkõõzzâst tobddi õhttvuõđvälddmõõžžin nee'ttest, õõlmâs paai'kin le'be mättstroittlest
- smiõtt, mâin kanaalin tu'st ka'nnat lee'd nee'ttest. Tue'jjed i'lmmtõs kanaal ä'lnn õõnn'ja heâmmeei le'be ää'sšte'mes siiskõõzzâst.
- smiõtt tärkka, mõõn juâggak nee'ttest jijstad da järrsin
- jåå'd staann'jen tobddâm õõldâsoummui le'be jee'res oummuivui'm, staani paai'kin da suutk podd

EI

kaikelle väkivallalle!

Toimi kiusaamista, häirintää,
syrjintää ja väkivaltaa vastaan.

Tät brosyyr lij pie'kk Mätt'töshalltöözž keeu'summuž, heämmummuž, čårstummuž da viökkvää'ld cõggmõõžž seiddõõžž materiaal. Seiddõstuâjj vuâđđââvv mätt'tõs- da kulttuurministeria keeu'summuž, viökkvää'ld da heämmummuž cõggmõõžž tuâimmprogra'mme <https://okm.fi/kiusaamisen-ehkaisemisohjelma> di meersa päärnažstrategia tiu'ddepiijmõ'sše <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163541>.

Brosyyr kooll vuässas še vuõiggâdvuõttministeria neeznid till'lõvvum viökkvää'ld vuâsttatuâsttamprogra'mme <https://oikeusministerio.fi/naisiin-kohdistuvan-vakivallan-torjuntaohjelma>

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

LAPSI-
strategia

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET